

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

ДЖЕРЕЛА ПОХОДЖЕННЯ КИТАЙСЬКИХ ВИРАЗІВ-НЕДОМОВОК
“СЕХОУЮЙ” У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пкит 08-19

факультету східної і слов'янської
філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та
переклад, західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізіція 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша - китайська

Сухопари Ірини Володимирівни

Науковий керівник:

к.ф.н., доц. Щербаков Я. І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ-НЕДОМОВОК “СЕХОУЮЙ” У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	5
1.1 Дослідження фразеології у сучасному мовознавстві.....	5
1.2 Дослідження фразеологічних виразів у сучасній китайській мові	9
1.3 Сехоуюй, як особливий вид китайської фразеології	14
Висновки до Розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. ДЖЕРЕЛА НЕДОМОВОК-СЕХОУЮЙ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	20
2.1 Функціональні особливості виразів-недомовок у китайському мовленні	20
2.2 Джерела походження сехоуюй	25
Висновки до Розділу 2	28
ВИСНОВКИ	30
论文摘要	333
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Фразеологія займає вагоме місце у системі мовознавства кожної мови. Фразеологічні вирази – це культура, історія, побут, традиції кожного народу. Вони відображають мудрість народу, яка передається поколіннями. Попри великий інтерес вчених до цієї частини мовознавства, рівень дослідження є неймовірно низьким. Точно невідомо яким чином виникли фразеологізми, не завжди відома історія створення того чи іншого фразеологічного виразу. На зміну застарілим та маловживаним фразеологізмам прийшли нові. Фразеологічний фонд без упину поповнюється, чим потребує все нових і нових досліджень і кропіткої праці над систематизацією і поясненням кожного фразеологізму.

Дослідженням китайської фразеології займається багато як китайських, так і українських вчених. Основними завданнями вони ставили: класифікації та систематизації китайської фразеології, визначення специфіки використання китайських фразеологічних одиниць. Серед відомих вчених можна виділити: Ма Гофань (马国凡), Чжан Шилу (张世禄), Хе Айжень (何霽人), Юнь Шен (云生), Тан Сунбо (唐松波), Ван Дечунь (王德春), Ні Баюань (倪宝元), О. М. Шевченко, Л. М. Пойнар, М. А. Андрієць, тощо.

Актуальність цієї теми полягає у більш детальному дослідженні функціонування та походження китайської фразеології, в особливості фразеологічних виразів-недомовок типу “сехоуоу” у сучасній українській синології.

Мета дослідження роботи: дослідити джерела походження фразеологічних виразів недомовок-сехоуоу у сучасній китайській мові.

Завдання дослідження :

- 1.Визначити місце недомовок-сехоуоу у системі фразеології китайської мови;
- 2.Проаналізувати механізми творення недомовок-сехоуоу у китайській мові;
- 3.Дозглянути джерела походження недомовок-сехоуоу;
- 4.Дослідити функціонування та використання виразів-недомовок у мовленні.

Об’єкт дослідження: китайські фразеологічні вирази-недомовки “сехоуоу”.

Предмет дослідження: джерела походження виразів-недомовок.

Методи: для проведення дослідження передбачалось використання низки загальнонаукових методів таких як: аналіз, абстрагування, індукція та дедукція для вивчення проблематики досліджуваної теми. А також *лінгвістичні методи* такі як: *функціональний метод*, використаний для дослідження функціонування фразеологічних одиниць та виразів у мовленні; *метод компонентного аналізу*, використаний для дослідження структури фразеологізмів; *метод безпосередніх складників*, використано для визначення функції фразеологізмів у реченні.

Матеріалами дослідження слугують 60 китайських фразеологічних одиниць різних типів таких, як “сехоу’юй”, “чен’юй”, “ян’юй”, “су’юй”, “гуаньюн’юй”.

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі, при викладанні таких дисциплін як: “Китайська мова”, “Лексикологія китайської мови”, “Практична фразеологія китайської мови”, “Практичний курс перекладу з китайської мови”.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаної літератури та анотації китайською мовою. Обсяг роботи становить 35 сторінок. Кількість використаних джерел 25.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ-НЕДОМОВОК “СЕХОУЮЙ” У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

За визначенням Академічного тлумачного словника української мови термін “фразеологія” має таке значення: “1. Сукупність зворотів і висловів (словосполучень, речень), фразеологізмів, властивих тій чи іншій мові. / Сукупність прийомів словесного вираження, властивих певному періодові якоїсь мови, якійсь особі. 2. Розділ мовознавства, що вивчає усталені звороти мови, фразеологізми.” (Бусел, 1980).

В свою чергу термін “фразеологізм” або “фразеологічна одиниця” означає: “Усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів.”.

Існують також терміни “фразама” та “фразеологічний вираз”. За думкою науковців, всі згадані терміни мають однакове значення і немає особливої різниці у їх використанні.

Фразеологія як самостійна лінгвістична дисципліна виникла на початку сорокових років ХХ століття. Передумови теорії фразеології були закладені в працях О. О. Потєбні, а також в мовознавчій праці швейцарського лінгвіста Ш. Баллі. У 60-70-х роках ХХ ст. почали розроблятися власне фразеологічні методи дослідження об'єктів фразеології, засновані на ідеях системно-рівневого аналізу фактів мови (В. Л. Архангельський, М. Т. Тагієв), а також набуло вивчення системної організації фразеологічного складу (І. В. Чернишова) (Яцьків, 2014 с. 253).

Попри доволі високий рівень зацікавленості наукової спільноти дослідженням фразеології та фразеологічного фонду кожної мови, рівень дослідження є доволі низьким. Причин цьому є декілька. По-перше, фразеологія є дуже молодою наукою і велика кількість як теоретичних, так і практичних питань є досі недослідженою. По-друге, це постійна трансформація фразеологічного фонду. Фразеологізми, як і інші одиниці мови, постійно змінюються, набувають нових значень, або стають архаїчними.

1.1 Дослідження фразеології у сучасному мовознавстві

Як зазначалося вище, фразеологія, як окрема дисципліна, бере свій початок у ХХ столітті. Саме в той час, було вперше виділено фразеологію, як окрему

дисципліну. Французьким вченим Ш. Балі було вперше введено термін “фразеологізм”.

Фразеологія як розділ мовознавства, має порівняно нетривалу історію що бере свій початок з 40-х років ХХ століття. І. Полюжин у своїй праці “Періодизація становлення фразеології як розділу мовознавства” описує три періоди вивчення фразеології: класичний, посткласичний і когнітивний.

Перший «класичний» період (40-і – середина 70-х років ХХ століття) характеризувався спробами обґрунтувати місце фразеології на основі рівневого розміщення її одиниць або описати її корпус як низку фразеологічних підсистем мови. Із другої половини 70-х до початку 80-х років ХХ століття фразеологічні дослідження були спрямовані на вивчення змістової та функційної сторін фразеологічних одиниць. У кінці ХХ - на початку ХХІ століть виник на даний момент останній період – когнітивний. Цьому періоду характерне створення методики дослідження функційно-когнітивних можливостей фразеологічних одиниць у різних мовах (Полюжин, 2019).

Як зазначає В. С. Камінська (2011): “Одним із пріоритетних завдань фразеології є створення типів класифікацій фразеологізмів, заснованих на різних принципах. Вона займається питаннями, що стосуються принципів виділення одиниць фразеологізмів, методів їх вивчення, семантизації та класифікації. На основі існуючих методів дослідження в мовознавстві розробляються власне фразеологічні прийоми аналізу й опису (М. М. Копиленко), а саме: 1) метод ідентифікації – встановлення тотожності слів і синтаксичних конструкцій; 2) метод аплікації, що є різновидом методу ідентифікації, метод обмежений у виборі змінних, що встановлює відмінні структурно-семантичні організації фразеологізмів від поєднань, які утворюються відповідно до регулярних закономірностей вибору й комбінації.”

Відмінності фразеологічних одиниць від простих словосполук є декілька:

- ідіоматичність значення;
- відсутність синтаксичного поширення і варіювання компонентів;

- образність та експресивність, які виникають за рахунок зміни початкового значення та набування нового, додаткового чи ситуативного значення, яке виникло під впливом певних суспільних явищ
- вузьке коло вживання граматичних форм компонентів, що входять до структури фразеологізмів.

За своєю структурою, фразеологізми є особливими та унікальними. Вони становлять складний феномен, що відображає як лінгвістичні фактори пов'язані з лексичними, семантичними і граматичними особливостями конкретної мови, так і лінгвокультурні фактори, пов'язані з конкретним народом – це особливості національного характеру, менталітету, культури, побуту, традицій, звичаїв та історії.

Що стосується класифікації, то досі не існує однієї чіткої і основоположної класифікації фразеологічних одиниць. Однак, з метою систематизації підходів дослідження, вчені запропонували декілька систем класифікації. Найбільш відомими є семантична класифікація та генетична класифікація українського лінгвіста Л. А. Булаховського та функціональна класифікації С. Г. Гаврина.

За семантичною класифікацією виділяється три основні класи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

1. Фразеологічні зрощення – це семантично неподільні фразеологічні одиниці, у яких цілісне значення невмотивоване, тобто не впливає із значень компонентів. Механізм творення фразеологічних зрощень можна розкрити тільки за допомогою глибокого етимологічного дослідження.

2. Фразеологічні єдності – також семантично неподільні фразеологічні одиниці, але в яких цілісне значення є умотивованим. Тобто за наявності переносного значення зберігаються ознаки семантичної нарізності компонентів.

3. Фразеологічні сполучення – це стійкі звороти, утворені реалізацією зв'язаних значень слів. Цей клас фразеологізмів може поєднуватися як з одним словом, так і з декількома словами (Білодід, 1973, с. 338-339).

І.В. Войцехович у своїй праці “Практична фразеологія сучасної китайської мови” зазначає, що ця класифікація була взята за основу в роботах багатьох лінгвістів. При чому дехто скорочував її до двох видів – фразеологічні зрощення та фразеологічні єдності.

Генетична класифікація – передбачає групування фразеологічного матеріалу за джерелами походження. Український лінгвіст Л. А. Булаховський, визначає такі групи:

- 1) прислів'я та приказки;
- 2) професіоналізми, що набули метафоричного вжитку;
- 3) усталені вислови з анекдотів, жартів;
- 4) цитати й образи зі Старого та Нового Заповіту;
- 5) численні ремінісценції античної старовини;
- 6) переклади поширених іншомовних висловів;
- 7) крилаті слова іноземних письменників;
- 8) влучні фрази видатних людей (Білодід, 1973, с. 340-341).

Функціональну класифікацію С. Г. Гаврина виділяє шість типів фразеологічних сполук:

- 1) образно-виразні стійкі сполуки, до яких належать метафоричні одиниці, сталі порівняння, гіперболи, літоти, тавтологічні сполуки;
- 2) еліптичні сполуки, що об'єднують усічені стійкі сполуки слів;
- 3) термінологічні фразеологізми, до яких належать складні наукові та терміни;
- 4) афористичні фразеологізми, що виражають загальні умовиводи;
- 5) контекстологічні сполуки, що ототожнюються із стійкими утвореннями;
- 6) ідіоми, тобто стійкі сполуки що втратили внутрішню форму (Білодід, 1973, с. 340-341).

Отже, фразеологізми – це стійкі, ідіоматичні, сталі і незмінні сполуки слів, які мають своє особливе і метафоричне значення та є віддзеркаленням певної культури, досвіду та мудрості народу. Можна зробити висновок, що фразеологія, у сучасній лінгвістиці, відіграє особливо роль, але досі залишається недостатньо дослідженою мовознавчою дисципліною. Розвиток дослідження фразеології розпочався у ХХ

столітті і триває досі. Тому що попри велику кількість власне фразеологічних методів дослідження, залишаються спірними питання семантики, специфіки та класифікації фразеологічних одиниць.

1.2 Дослідження фразеологічних виразів у сучасній китайській мові

Китайська фразеологія – це особливий вид лексики, що пройшла процес вдосконалення, з двома основними характеристиками: структурною стабільністю та семантичною цілісністю. Вона має багату культурну конотацію і сильну мовну виразність, і визнана найбільш економним і ефективним з мовних кодів. Вона пронизана повсякденним життям, легка для розуміння, яскрава та активна в мовленні носіїв, що робить її чудовою відправною точкою для викладання лексики та культури.

Фразеологія передавалася з покоління в покоління через усну традицію. Перші китайські фразеологічні одиниці виникли в епоху до імперії Цін і були відома тогочасному китайському народу як “谚”, “语” або “言”. Термін “熟语”, як поняття “фразеологія” вперше з’явився у 1985 році, з виходом у світ “Сучасної китайської мови” (现代汉语) Ху Юшу (胡裕树). Так, до 1950-х років у Китаї терміну “фразеологія” не існувало взагалі. У 1989 році Сунь Вейчжан (孙维张) у своїй праці “Китайське мовознавство” (汉语熟语学) вперше виокремив фразеологію з лексики як окрему мовознавчу дисципліну. Аналізуючи поняття “словосполучення”, Сунь Вейчжан припустив, що “з точки зору лінгвістичних властивостей, фразеологізми є мовною одиницею, що належать до категорії фіксованих словосполучень, і є різновидом фіксованих словосполучень”. Термін “熟语” визначається Яо Сіюанем (姚锡远) як вишукана або спрощена мова з естетичними якостями, якісними визначеннями і готовим вживанням, що є результатом зближення і злиття різних механізмів, таких як “зручність” у використанні мови, “багатство і витонченість” у семантиці та “яскравість і виразність” у мовному ефекті (Ся Хуйлін, 2011).

Яскраво виражене вивчення фразеології почало привертати увагу китайських вчених наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років. Періодом особливого розквіту

вважаються 1990-ті роки. Дослідження фразеології у той час було зосереджене на двох основних питаннях, а саме: визначенні місця фразеології в лінгвістиці та класифікація фразеологічних одиниць.

Варто вказати, що дослідження кожного з видів було нерівномірним і неодноразовим. Таким чином у 1950-1960-х роках основна увага приділялася жанру ідіом, і тільки у 1970-1980-х роках науковці почали зосереджуватися на жанрі прислів'їв, виразів-недомовок та звичних виразів.

Також дуже важливим було питання про те, чи термін “熟语” має бути “видовим” чи “родовим поняттям”. Існувала велика кількість вчених, хто наполягав на тому, щоб розглядати “熟语” як “родове поняття”. Серед них, Ся Хуйлін (2011) відмічає були Чжоу Зуму (周祖谟) і його працю “Лексика і лексикографія” (词汇和词汇学), Чжу Зутінг (朱祖廷) і його праця “Словник китайських ідіом” (汉语成语大辞典), та Нін Цзю (宁架) зі своєю роботою “Прислів'ями, афоризмами та недомовки” (谚语、格言、歇后语).

Для кращого розуміння, поняття “рід” означає, що термін “熟语” розглядається як один з видів фразеологічних одиниць, а саме ідіом, тобто є рівноцінним іншим фразеологічним одиницям. В свою чергу поняття “вид” означає, що термін “熟语” використовується для позначення всіх видів фразеологічних одиниць загалом. В основному щодо цього питання вже існує консенсус, що більшість науковців, підручників та словників приймають поняття “熟语” як “видове”.

Щодо питання про сферу визначення і класифікацію, то ці питання завжди було предметом різних поглядів і думок. Згідно з Чжан Гунчжаном (张弓长) у його праці “Коротке обговорення використання знайомих слів у коміксах” (浅议熟语在相声艺术中的运用), фразеологізми зазвичай включають в себе: ідіоми (成语), прислів'я (谚语), звичні вирази (惯用语), афоризми (格言) та вирази-недомовки (歇后语). Хуан Бо Рун (黄伯荣) і Ляо Сюдун (廖序东) вважають, що до фразеології належать лише ідіоми, звичні вирази та вирази-недомовки. В свою чергу, Кафедра

китайської мови Пекінського університету (北京大学中文系), Науково-дослідний відділ сучасної китайської мови (现代汉语教研室《现代汉语》), вважають, що фразеологія включає в себе ідіоми, прислів'я, вирази-недомовки та звичні вирази, які в сукупності називаються “熟语”, а також називаються фіксованими структурами “固定结构”. Такої ж думки притримуються Чень Абао (陈阿宝) у своїй праці “Вступ до сучасної китайської мови” (现代汉语概论) та Шао Цзінмін (邵敬敏) у “Загальній теорії сучасної китайської мови” (现代汉语通论) (Ся Хуйлін, 2011).

Та все ж найпоширенішою є класифікація Ма Гофаня (马国凡) який виділив п'ять основних типів фразеологічних одиниць. Серед них: ідіоми, прислів'я, приказки (俗语), звичні вирази та вирази-недомовки. Ця класифікація користується найбільшим попитом як серед вітчизняних вчених, так і китайських дослідників. Тому, у нашому дослідженні ми також будемо опиратися на цю класифікацію.

Що стосується українського китаєзнавства, то ця сфера є дуже недослідженою. Більшість робіт українських китаєзнавців присвячені дослідженню ідіом, в той час як інші фразеологічні одиниці є майже недослідженими. Що стосується українських вчених, варто відзначити праці О. М. Шевченко (2010), О. Є. Федічева (2006), М. А. Шамшур (2012), Л. М. Пойнар (2012), Н. В. Коломієць (2020), Н. Д. Сєкіна (2019) та інші.

Класифікація фразеологізмів за Ма Гофанем:

1. Ідіоми або чен'юй (кит. 成语, chéngyǔ) – особливий тип фіксованої фрази або короткого речення, які люди використовують і передають через традицію. У китайській мові більшість ідіом складаються з чотирьох ієрогліфів. Основними характеристиками ідіоми є структурна жорсткість. Її структура і склад є фіксованими, порядок слів не може бути змінений за власним бажанням, а ієрогліфи, що складають ідіому, не можуть бути легко змінені, додані або видалені”.

Також виділяють два типи чен'юй: паралельної та непаралельної конструкції. Відмінність полягає у тому, що у непаралельній конструкції можуть використовуватися службові слова.

Наприклад:

1. 心猿意马 (xīn yuán yì mǎ, укр. сумніватися, букв. Душа як мавпа, думки як кінь); 2. 人云亦云 (rén yún yì yún, укр. Повторювати за іншими, букв. Люди говорять і він говорить); 3. 心有灵犀一点通 (xīn yǒu língxī yī diǎn tōng, укр. Розуміти з півслова, букв. Розуміти одне одного серцем і розумом); 4. 临池学书 (lín chí xué shū, укр. Старанно вчитися, букв. Займатися каліграфією біля ставка); 5. 心花怒放 (xīn huā nù fàng, укр. Сильно обрадуватися, букв. Квіти серця розцвіли).

2. Прислів'я або ян'юй (кит. 谚语, yànyǔ) – це тип фразеологічних висловів, що мають коротку, лаконічну форму та глибокий зміст, відображають різні життєві явища та мають форму закінченого речення. Вони походять з народної мудрості та передаються від покоління до покоління. Вони часто мають ритмічну структуру та повторення звуків, що робить їх легкими до запам'ятовування.

Наприклад:

1. 要钱不要命。(yào qián bù yào mìng., укр. Робити все заради грошей, букв. Гроші важливіші за життя); 2. 当面是人,背后是鬼。(dāng miàn shì rén, bèi hòu shì guǐ., укр. Дволика людина, букв. В обличчя людина, за спиною чорт); 3. 人老心不老。(rén lǎo xīn bù lǎo., укр. Роками старий, але душею молодий, букв. Фізично старий, а психічно молодий); 4. 挂羊头, 卖狗肉。(guà yángtóu, mài gǒuròu., укр. Видавати одне за інше, букв. Вивісити голову барана, а продавати собаче м'ясо); 5. 一个老朋友胜过十个新朋友。(yīgè lǎo péngyǒu shèngguò shí gè xīn péngyǒu., укр. Над друга старого нема в світі нікого, букв. Один старий друг краще десяти нових).

3. Приказки або суюй (кит. 俗语, sùyǔ) – це стійки за структурою поєднання слів, які характеризуються метафоричністю, експресивністю. Головна відмінність від ян'юй полягає у тому, що у суюй відсутній прямий повчальний сенс та необов'язковим може бути наявність структури закінченого речення.

Наприклад:

1. 掉书袋 (diào shū dài, укр. Сипати цитатами, букв. Кидати мішки з книгами); 2. 唱白脸 (chàng bái liǎn, укр. Грати роль злодія, букв. Співати в білій масці); 3. 不管

三七二十一 (bù guǎn sān qī èr shí yī, укр. Ні на що не звертати увагу, букв. Не звертати уваги на те, що тричі сім - двадцять один); 4. 到什么山唱什么歌 (dào shénme shān chàng shénme gē, укр. З вовками жити - по-вовчому вити, букв. На яку гору прийшов, таку пісню й співай); 5. 七大姑八大姨 (qī dà gū bā dà yí, укр. Купа родичів, букв. Сім старших тіток за батьком і вісім старших тіток за матір'ю).

4. Звичні вирази або гуаньюн'юй (кит. 惯用语, guànyòngyǔ) – це стійкі, зазвичай трискладові словосполучення, які відрізняються емоційно-експресивним насиченням, образністю і лаконізмом. У своїй структурі допускають певні перетворення такі, як: зміна звичної послідовності компонентів, додавання компонентів які не входять у склад звичного виразу, а також розрив звичних виразів іншими словами.

Наприклад:

1. 回马枪 (huímǎqiāng, укр. Раптовий контрудар, букв. Парфянська стріла); 2. 开小差 (kāi xiǎochāi, укр. Прогулювати, букв. Взяти маленьке відрадження); 3. 拍马屁 (pāimǎpì, укр. Підлизуватися, букв. Плескати коня по крупу); 4. 耍花招 (shuǎhuāzhāo, укр. Хитрити, букв. Показувати трюки); 5. 纸老虎 (zhǐlǎohǔ, укр. Опудало, букв. Паперовий тигр).

5. Вирази-недомовки або сехоуюй (кит. 歇后语, xiēhòuyǔ) – це один з видів фразеологізмів, що походять від народної мудрості. Вони складаються з двох частин, подібних до загадки і відгадки, і мають підтекстовий смисл. Цей тип фразеологізмів притаманний лише китайській мові та може використовуватися в мовленні як у повній формі, так і в скороченій. При використанні повної форми, у мовленні відображається весь вираз-недомовка, а у скороченій формі використовується лише перша частина, тобто недомовка. При цьому значення виразу-недомовки не змінюється незалежно від використаної форми.

Наприклад:

1. 黄连树下弹月琴 — 苦中作乐 (huánglián shù xià dàn yuèqín — kǔ zhōng zuòlè, укр. Махнути на все рукою, букв. Під покровом тирличу грати на лютні – веселитися

серед горя); 2. 耗子舔猫鼻子 — 找死 hào zi tiǎn māo bí zi — zhǎo sǐ, укр. Шукати собі проблеми, букв. Миша лиже кішці ніс – шукає смерть); 3. 三尺长的梯子 — 答不上言 (sān chǐ zhǎng de tī zi — dā bù shàng yán, укр. Не могли нічого сказати у відповідь, букв. Драбина три фути завдовжки – де дістає до карнизу); 4. 秃寡妇 — 无发(法)无天 (tū guǎ fù — wú fā (fǎ) wú tiān, укр. Не признавати ні закону, ні моралі, букв. Лиса вдова – ні волосся, ні чоловіка); 5. 痴子说梦 — 胡说 (chī zi shuō mèng — hú shuō, укр. Нісенітниця, букв. Ідіот розказує сон – промови дурного).

Отже, китайські фразеологічні одиниці – це своєрідні, неповторні, образні та експресивні словосполучення та речення, що у своїй більшості є стійкими та незмінними. Всередині кожного з фразеологізмів закладено національно-культурний компонент та досвід минулих поколінь який накопичувався протягом сотні років. Поява перших згадок про фразеологізми датується епохою до імперії Цінь і з тих часів тільки все більше поповнюється новими виразами. У середині ХХ століття вперше вводиться поняття “熟语” або “фразеологія”, а також характеризується стрімким розвитком і дослідження фразеології, як окремої лінгвістичної дисципліни. Цей період відомий такими китайськими вченими-лінгвістами, як: Ма Гофань, Шао Цзінмін, Вень Дуаньчжен. Першочерговими завданнями вчених того періоду було дослідження різноманітних аспектів фразеології, наприклад: походження, функціонування у мовленні, структурних особливостей, тощо. На даний час, у китайській фразеології існує велика кількість класифікацій китайських фразеологічних одиниць, найпоширенішою з яких є класифікація Ма Гофаня у якій він виділив п’ять основних типів фразеологічних одиниць: чен’юй (ідіоми), ян’юй (прислів’я), суюй (приказки), гуаньюн’юй (звичні вирази), недомовки (сехоуюй). Та попри велику кількість дослідників рівень дослідження китайської фразеології все ще залишається низьким, а також існують спірні питання які досі не є вирішеними, наприклад питання віднесення терміну “熟语” до “видового” чи “родового” понять.

1.3 Сехоуюй, як особливий вид китайської фразеології

Як зазначає Чуань Чішу (全起淑) (2013): “сехоуюй” – це різновид фразеології. Вони є результатом розвитку мови і є важливою частиною китайської мови. Вони

лаконічні, стислі і дуже виразні. Перша половина – це образна метафора, а друга половина – пояснення метафори. У певному мовному контексті перша половина фрази зазвичай вимовляється, а другу половину фрази можна зрозуміти і здогадатися, саме тому вона називається “歇后语”.

Найдавніша поява назви “歇后” припадає на період правління династії Тан. І перша згадка сехоуоу є у тогочасному творі “Стара книга Тан” (旧唐书) Чжен Сюаня (郑繁列传). Але як мовна форма і мовне явище вони з’явилися ще в доціньський період. Наприклад, у “Чжаньго це” (战国策) за авторством Чу Цеси (楚策四): “亡羊补牢 — 未为迟也” (wángyáng bǔláo, wèi wèi chí yě, укр. Краще пізно, ніж ніколи, букв. Ремонтувати хлів коли вівці пропали – ще не пізно) (Чуань Чішу, 2013).

Хуан Хуацзе (黄华节) сказав, що “сехоуоу” – це особливий розвиток прислів’їв з авторським коментарем (自注格谚语) і що “спочатку виникли прислів’я, а потім і сехоуоу”. Інша теорія полягає в тому, що сехоуоу “виникли як дотепний вираз (俏皮话)”, як пишуть Ма Гофан і Гао Гедун у своїй книзі “歇后语”: “俏皮话 – це свого роду метафора з прихованим сенсом, і більшість з них починаються з кумедної аналогії, а потім говорять те, що вони мають на увазі. Спочатку вимовлялися і метафорична частина, і пояснення, а коли всі до неї звикли і стали знайомі з нею, вимовляється тільки метафорична частина, залишаючи пояснення невисловленим і залишеним уяві людей” (Чуань Чішу, 2013).

Первісний сехоуоу не був схожий на сучасний, а був поширеним у скороченому варіанті у вигляді ідіом і речень, які були поширені в той час. Чень Вандао (陈望道) у своїй “Риторичі Фа Фань” (修辞学发凡) називає їх “прихованими словами” (藏词). Вживання такого типу фраз вимагало певного рівня літературної майстерності, і його використання було обмеженим.

З точки зору синтаксичної структури, недомовки є відносно завершеними і незалежними реченнями, які можна використовувати самостійно для вираження ідей. Наприклад: “鸡抱鸭子 — 枉操心” (jī bào yā zi — wǎng cāo xīn, укр. Даремно хвилюватися,

букв. Курка висиджує каченят – зайнята клопотами), “耗子舔猫鼻子 — 找死” (hào zi tiǎn māo bí zi — zhǎo sǐ, укр. Шукати собі проблем, букв. Миша лиже кішці ніс – шукає смерті).

Сехоуоуї виразно відрізняється від інших ідіом за своїм змістом. Зміст останніх слів багатий і різноманітний, від похвали до зневажливих і нейтральних значень, більшість з яких є переважно зневажливими. Наприклад: “五管笔 — 半封” (wǔ guǎn bǐ — bàn fēng, укр. Дурень, букв. П’ять пензликів – пів пачки), “裤腰上挂死耗子 — 假充打猎人” (kù yāo shàng guà sǐ hào zi — jiǎ chōng dǎ liè rén, укр. Вдавати з себе спеціаліста, букв. Почепити на пояс мертву мишу – прикинутися мисливцем).

Історично склалося так, що вчені провели чимало досліджень щодо класифікації недовомок, одна з яких – за риторичними прийомами. Згідно з цією класифікацією, недовомки можна розділити на п’ять категорій: метафоричні, запозичені, омофонічні, сехоуоуї з подвійним сенсом та цитати.

Чуань Чішу (2013) зазначає, що на думку Веня Дуаньчженя, класифікація не може бути відокремлена від особливостей недовомок. Відповідно до семантичних характеристик і складу сехоуоуї, він класифікує вирази на “прямі” (直陈型), ті що передаються без приховування сенсу і “каламбури або непрямі” (双关型) тобто ті, що мають прихований сенс. Останні, в свою чергу можна розділити на: каламбури з переносним значенням (转义双关), омофонічні каламбури (谐音双关), запозичені каламбури (假借双关), комбіновані каламбури (组合双关) та метафоричні каламбури (借喻双关).

Щодо способів творення, то зазвичай виділяють три основні види сехоуоуї:

1. Сехоуоуї в яких розгадка та основа (друга частина недовомки) співвідносяться як омонімічні вирази. Цей спосіб творення недовомок існує завдяки явищу “омонімії” яке є особливо притаманним китайській мові. Наприклад: “瞎子挑水 — 过井(景)了” (xiā zi tiāo shuǐ — guò jǐng (jǐng) le, укр. Втрачено час, не той час, букв. Сліпий взявся нести воду – проминув колодець), “猴儿抱琵琶 — 乱弹(谈)” (hóu er bào pí pá — luàn tán (tán), укр. Говорити нісенітницю, букв. Мавпа тримає в руках лютню – бринчить абияк).

2. Сехоуоу в яких розгадка та основа мають різні значення. Цей спосіб характеризується тим, що розгадка та основа другої частини недовомки мають пряме і переносне значення. В цьому випадку вони використовуються лише у повній формі, так як значення недовомки може бути незрозумілим співрозмовнику. Наприклад: “属猪八戒的 — 倒打一耙” (shǔ zhū bā jiè de — dào dǎ yī bà, укр. Звалювати провину на іншого, букв. Того ж роду, що і Чжу Бацзе – перевертає граблі), “九点一刻 — 横着, jiǔ diǎn yī kè — héng zhe, укр. Перечити комусь, букв. Девять годин п’ятнадцять хвилин – стрілки поперек циферблату).

3. Сехоуоу в яких розгадка та основа характеризуються повним збігом за значенням. Цей спосіб характеризується тим, що розгадка та основа другої частини виразу повністю збігаються за значенням. Наприклад: “痴子说梦 — 胡说” (chīzi shuō mèng — hú shuō, укр. Нісенітниця, букв. Ідіот розказує сон – мова дурного), “老婆当军 — 充数” (lǎo pó dāng jūn — chōng shù, укр. Для рівного рахунку, букв. Бабуся пішла в солдати – для числа).

Що стосується сучасного дослідження недовомок-сехоуоу, то варто виділити працю “Недовомки” (歇后语) Ма Гофаня та Гао Гедуна, “Нова теорія недовомок” (歇后语新论) Тан Юнсяна (谭永祥), “Дослідження недовомок” (歇后语研究) Гу Му (古牧) та “Недовомки” (歇后语) Венъ Дуаньчжэна. Усі ці роботи стосуються природи назви, сфери застосування, структури, семантики, граматичної функції та риторичної ролі, але вони дотримуються різних поглядів, у тому числі й на взаємозв'язок між двома частинами недовомок.

Отже, вирази-недовомки типу “сехоуоу” – це унікальний і особливий вид китайської фразеології, що не має аналогів у інших мовах світу. Ці фразеологічні одиниці існують досить давно і мають історію яка простягається ще з доцінського періоду. За своєю структурою, сехоуоу представляє собою речення що розділене на дві частини. Перша частина цього речення представляє собою загадку або метафору які посилається на певну історію чи досвід в минулому і зазвичай у негативному значення та завуальовано. Друга частина, в свою чергу, є розгадкою першої частини

чи її поясненням і є особливо важливою тоді, коли недомовка є маловідомою і особливо метафоричною. Варто зазначити, що сехоуоуї поділяють на прямі та непрямі, перші з яких мають пряме значення, а другі переносне. Також, непрямі сехоуоуї, або іншими словами розділяють ще на п'ять видів. Також існує три способи творення недомовок за співвідношенням другої частини та її основи. Варто зазначити, що для кращого використання переносного значення, творці сехоуоуї зверталися римування та омонімії.

Висновки до Розділу 1

Отже, у теоретичній частині нашого дослідження було розглянуто декілька питань, що стосувалися дослідження фразеології в системі світового мовознавства, дослідження саме китайської фразеології та детальний розгляд одного з видів китайських фразеологічних одиниць під назвою “сехоуоуї”.

У першому пункті розділу ми проаналізували стан дослідження фразеології в мовознавстві. Стало відомо, що фразеологія відіграє важливу роль у мові та лінгвістиці, але досі залишається недостатньо дослідженою дисципліною. Детальне дослідження фразеології і визначення її як окремої науки було здійснено у ХХ столітті і пов'язане з такими вченими як Баллі, український лінгвіст Булаховський, Потебня, Білодід. Було аналізовано найбільш відомі класифікації фразеологізмів, а також зазначено основні проблеми з якими вченим доводилося та доводиться боротися в процесі дослідження фразеології, наприклад питаннями семантики, специфіки та класифікації одиниць, їх походження та функціонування.

У другому пункті було досліджено власне китайські фразеологічні одиниці, їх особливості та структуру. Було визначено, що історія китайської фразеології є дуже молодою наукою і більшість робіт присвячених фразеології були виконані такими вченими як: Ма Гофань, Шао Цзінмін, Чжан Гунчжан, Сунь Вейчжан. Серед українських вчених варто відзначити: О. М. Шевченко, О. Є. Федічева, М. А. Шамшур, Л. М. Пойнар та інші. Було визначено велику кількість класифікацій, створених різними вченими. Але у нашому дослідженні ми віддали перевагу найбільш відомій класифікації Ма Гофаня. Він розділив китайські

фразеологічні одиниці на чен'юй, суюй, ян'юй, гуаньюнюй та сехоуюй. Також було проаналізовано значення терміну шуюй “熟语” та визначення факту чи є цей термін видовим та родовим поняттям.

В останньому пункті ми детально розглянули один з найбільш особливих типів китайських фразеологічних одиниць, а саме виразів-недомовок типу “сехоуюй”. Сехоуюй – це особливий тип одиниць, що мають структуру речення яке розділене на дві частини. Перша частина недомовки представлена загадкою або метафорою, а друга частина представлена розгадкою або поясненням першої частини. Використовуватися даний тип може як повністю, так і частково. Все залежить від рівня метафоричності недомовки та її популярності. Варто зазначити, що перші письмові згадки сехоуюй почалося ще з доби династії Тан, а перші вирази-недомовки з'явилися ще у період до династії Цін. Також існує три способи творення недомовок за співвідношенням другої частини та її основи. А також було зазначено важливість римування та омонімії для кращого використання сехоуюй зверталися.

РОЗДІЛ 2. ДЖЕРЕЛА НЕДОМОВОК-СЕХОУОУЙ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Сехоуоу – це особливий тип китайських фразеологічних виразів. Особливим є і граматичний аспект недомовок з чого можна зробити висновок, що способи функціонування недомовок є специфічними та, в якомусь сенсі, універсальними.

Кожен сехоуоу має унікальне походження, яке тісно пов'язане з історією Китаю, китайським побутом, літературою, релігією та гумором китайців. В недомовці, зазвичай, закладено певну мудрість та винахідливість народу, його гумор, особливо, іронію та сатиру.

2.1 Функціональні особливості виразів-недомовок у китайському мовленні

У китайській мові сехоуоу є своєрідним мовним матеріалом, яким люблять користуватися люди, зазвичай, в усному мовленні. І однією з особливостей недомовки є той факт, що завдяки правильному використанню сехоуоу можна досягти яскравих і тонких риторичних ефектів та прийомів.

Широке використання сехоуоу не тільки показує, що воно має позитивну риторичну функцію, але також властиву йому граматичну функцію як особливого мовного матеріалу. З цієї причини, нижче ми з'ясуємо основні граматичні особливості недомовок та наведемо деякі приклади.

Як зазначалося раніше, недомовка-сехоуоу є двоскладовою, де перша частина представлена загадкою або метафорою, а друга частина є розгадкою чи поясненням першої частини. За своєю структурою сехоуоу розділена на дві частини за допомогою тире на письмі, та паузою в усному мовленні. Але, через різні вимоги певного мовного середовища та різні звички людей у використанні мови, пауза між двома частинами письмового сехоуоу також відрізняється. Однак, варто зазначити, що це жодним чином не впливає на компоненти недомовки та їх внутрішній структурний зв'язок.

Ян Сяньчунь (杨先春) (1988) зазначає, що між двома частинами недововки існує структурний зв'язок “суб’єкт-предикат”. Перша частина сехоуоу – це метафора. Перед нею можна додати перед нею такі мовні одиниці, як “象” і “是” та використовувати першу частину недововки окремо. А друга частина – це пояснення цієї метафори. Перша частина є об’єктом роз’яснення, а друга – роз’ясненням першої частини. Відношення між поясненням і поясненим, тобто між частинами недововки – це відношення між висловлюванням і висловлюваним, тобто відношення суб’єкта і предиката. Будь-яка недововка складається з таких двох частин і, отже, має цей притаманний суб’єктно-предикативний зв’язок. Наявність цього структурного відношення зумовлює те, що речення, складене через тире, є словосполученням із підметово-присудковою структурою.

Слід зазначити, що підмет і присудок речення, складеного лише з недововки, відрізняються від звичайних речень двома особливостями: По-перше, підмет сехоуоу не можна опускати, а по-друге, позиції слів у недововці не можуть бути змінені місцями, так як це сталий вираз.

Ян Сяньчунь (1988) звертає увагу, що значення недововки завжди проходить через гармонічну трансформацію. На відміну від загальних мовних матеріалів, сехоуоу не виражає ідею прямо, а спершу проходить процес запозичення або омофонії для надання метафоричності виразу. Тобто, існує два способи використання недововки:

1. Використання метафори або запозичення для вираження таємного сенсу.

Наприклад: 我们有些同志欢喜写长文章，但是没有什么内容，真是“懒婆娘的裹脚，又长又臭”。（毛主席《反对党八股》） – Деякі наші товариші люблять писати довгі статті, але в них немає змісту, це насправді «просто і нудно». (Мао Цзедун «Стереотип опозиційної партії»).

В цьому прикладі наведено недововку “懒婆娘的裹脚 — 又长又臭” (lǎn póniáng de guǒjiǎo – yòu zhǎng yòu chòu, укр. Пустий і нудний (стосується промови, виступу, тощо), букв. Обмотки лінивої баби – смердючі).

Також варто зазначити, що використання тире у сехоуоуї на письмі не є обов'язковим і замість нього використовується кома.

2. Використання омофонії.

Наприклад: 贵嵌把陈四爷搀扶到屋内坐下,又泡上一碗茶端到跟前,忙问道:四谷,有什么急事吗?您老身体不好,送个信贵嵌理当前往,怎敢劳您老人家亲自来。四爷咳嗽几声,长长地喘了一口气,说:张天师下海—莫(摸)怪。从大襟里摸出一张(申报),递给了贵嵌。贵嵌急忙伸手接过,打开仔细看起来。 – Гуй Цян допоміг дідусю Си сісти в хаті, заварив чай і приніс, а потім запитав: “Що за термінова справа? У вас погане здоров'я, тому правильно, що ви надіслали мені листа.” Дідусь Си кілька разів кашлянув, зробив глибокий вдих і сказав: “Не вважайте за грубість”. Він вийняв з-за лацкана аркуш і простягнув його Гуй Цяну. Той поспішно простягнув руку, щоб взяти його, відкрив і уважно подивився на нього.

В цьому прикладі наведено недовомку “张天师下海 — 莫(摸)怪” (zhāng tiān shī xià hǎi — mō (mò) guài), укр. Не вважайте за грубість, букв. Чжан Тяньши спустився на дно моря – шукати злих духів).

Також, Ян Сяньчунь (1988) зазначає, що в реченні сехоуоуї можуть відігравати роль багатьох членів речення, як головних, так і другорядних. Наприклад:

1. Сехоуоуї у ролі присудка. Наприклад: 得啦, 你不要属猪八戒的, 倒打一耙! 我真是为你好。 – Ну ж бо, не скидай вину на іншого! Я роблю це для твого ж блага.

В наведеному прикладі використано недовомку “属猪八戒的 — 倒打一耙” (shǔ zhūbājiè de – dàodǎyībà, укр. Скидати вину на іншого, букв. Такого ж роду, як Чжу Бацзе – перевертає граблі).

2. Сехоуоуї у ролі додатка.

Зазвичай у такому випадку, предикат представлений такими словами як: “是”, “算”, “叫”, “成”. Наприклад: 他以前很大方, 但是现在越来越小气, 就是个铁公鸡。 – Раніше він був дуже щедрим, але зараз він все більш скупий, прямо як “залізний півень”.

В наведеному прикладі використано першу частину неомовки “铁公鸡一样——一毛不拔” (tiěgōngjī yīyàng – yīmáo bùbá, укр. Дуже скупа людина, букв. Залізний півень – без пір’я).

3. Сехоуей у ролі означення.

柳大筐是祖传的编筐匠，父亲一辈子，是窗户眼吹喇叭——名声在外的老实人。—— Лю Дакан – майстер з плетіння кошиків, його батько був широковідомим майстром.

В наведеному прикладі використано першу частину неомовки “窗户眼吹喇叭——名声在外” (chuānghù yǎn chuīlǎbā – míngshēng zàiwài, укр. Широковідомий, букв. Грати на трубі у вікно – звук назовні).

4. Сехоуей у ролі компонента результату.

你在厂里总是说没有什么了不起！到了家里来，就急死了，急得“猴子吃胡椒，乱抓”了。—— На заводі ти завжди говориш, що нічого особливого не сталося, а повернувшись додому хвилюєшся так, що не можеш знайти собі місця.

В наведеному прикладі використано першу частину неомовки “猴子吃胡椒——乱抓” (hóuzi chī hújiāo – luàn zhuā, укр. Не знаходити собі місця, букв. Мавпа зіла гострий перець – хапається за все).

5. Сехоуей у ролі обставини.

今天我可是碌磷砸石头——石打石地什么话也给你抖了。—— Сьогодні я кажу тобі все без прикрас.

В наведеному прикладі використано першу частину неомовки “碌磷砸石头——石打石” (lù lín zá shítou – shídǎ shí, укр. Правдиво, без прикрас, букв. Кам’яний каток вдаряє камінь – камінь стукнувся об камінь).

Оскільки сехоуей – це мовний матеріал із суб’єктно-предикативною структурою, він має набагато більше шансів утворити речення, ніж звичайні мовні матеріали, так як має у своїй структурі частини які можна сприймати за підмет та присудок. В такому випадку неомовка стає самостійним реченням, а також може

бути не лише окремим реченням, а й виступати в якості підрядного речення в складному реченні. Наприклад:

1) Недомовка у ролі самостійного речення:

没良心的! “狗咬吕洞宾 - 不识好人心。” – Невдячний! Не розумієш добрих намірів інших. В реченні використано недомовку “狗咬吕洞宾 — 不识好歹” (gǒu yǎo lǚ dòngbīn – bùshí hǎorén xīn, укр. Не розуміти добрих намірів інших людей, букв. Собака покусала Люй Дунбіня - не зрозуміти добрих намірів іншої людини).

2) Недомовка як частина складносурядного речення:

人们对同一事物的看法也不尽相同, “武大郎玩夜猫子, 什么人喜欢什么鸟”。 – Люди мають різні погляди на одні й ті самі речі, як кажуть “У Далан грається з совою – хто з якою пташкою грається”. В реченні використано недомовку “武大郎养夜猫子 — 什么人玩儿什么鸟儿” (Wǔ Dàláng yǎng yèmāozǐ—shénme rén wánr shénme niǎor, укр. Мати різні погляди, букв. У Далан грається з совою – хто з якою пташкою грається).

Ян Сяньчунь (1988) також звертає увагу, що навіть якщо суб'єкт або предикат недомовки має так звану “часткову структуру”, тобто має певні модифікації або об'єднані елементи, то недомовку все одно не можна розділити так само, як елементи в загальних реченнях, інакше відносна цілісність сехоуоуї буде зруйнована.

Отже, мовна реальність така, що недомовки можуть використовуватися у великих у багатьох варіаціях як незалежне речення так і частина складносурядного речення, але за умови збереження цілісності структурної форми недомовки. Лаконічність та метафоричність, глибина вислову – це невід'ємні характеристики сехоуоуї, які не можуть бути повною мірою властиві загальним мовним матеріалам. Розуміння граматичних особливостей недомовок може принести велику користь у засвоєнні та використанні недомовок мовцем. Також варто зазначити, що на відміну від загальних мовних матеріалів, сехоуоуї не виражає ідею прямо, а використовує метафору та омофонію для створення переносного значення. У реченні, недомовка-

сехоуоу може виступати більшістю членів речення, як головних, так і другорядних. Більше всього, у реченні недововки використовуються у ролі присудка, означення, обставини та комплементу, хоча дуже рідно також можуть виступати у ролі підмета та додатку.

2.2 Джерела походження сехоуоу

Як невід’ємна частина народної лексики, сехоуоу застосовувалися ще до появи письмової мови протягом тривалого часу. Наприклад, вислів “沉水入火 — 自取灭亡” (chén shuǐ rù huǒ — zì qǔ shì wáng, укр. Шукати собі погибель, букв. Потонути у воді та згоріти у вогні – шукати смерті) уже з’явився у творі “Інь Фу Цзін” (阴符经) понад 2000 років тому. У даоському енциклопедичному трактаті “Баопу-цзи” (抱朴子) Ге Хуна (葛洪) є вислів-недововка “食毒中蚤虱 — 愚甚” (shí dú zhōng zǎo shī — yú shén, укр. Навмисно собі шкодити через недалекоглядність, букв. Їсти отруту, а також бути кусаним блохами та кліщами – дуже нерозумно).

Також, п’ять недововок були використані в п’есі “Лі Куй приносить свої вибачення” (李逵负荆) написаному Кан Цзінчжі (康进之) династії Юань. Близько шістнадцяти недововок були використані в перших 80 розділах знаменитого класичного роману китайської літератури “Сон у червоному теремі” (红楼梦). У сучасних творах використання сехоуоу є ще більш поширеним.

Недововки зазвичай є розмовного походження і широко розповсюдженні серед людей, та іноді не зафіксовані письмово. З цієї причини такі вирази, як правило, розмовні та яскраві, але їхній справжній статус не зовсім зрозумілий, оскільки про них не так багато відомо, а ті деякі, що зафіксовані, обмежені письмовими джерелами.

Недововки, як і прислів’я – це також стали вирази, які зазвичай передаються в розмовній мові. Вони мають сильний життєвий сенс і були створені широкими верствами населення. На відміну від прислів’їв, які мають лінгвістичний еквівалент в іноземних мовах, вони є специфічною групою притаманною китайській мові.

Формування недовок відбулося набагато пізніше, ніж прислів'їв. Вони виникли в епоху Тан і сформувалося в епоху Сун. Дослідження походження недовок в основному пов'язане з двома питаннями, а саме: Як вони виникли? І хто їх автор? Що стосується походження недовок, то ніколи не було розбіжностей щодо ідеї, що їх створили у народі.

Як зазначає Чуань Чішу (2013), недовокки походять з різних сфер, таких як фольклор, легенди, релігійні вірування та класичні китайські романи. З давніх часів і до сьогодні люди створили багато різних стилів сехоуою для вираження гумористичного змісту в різних сферах.

Спочатку сехоуою були популярними серед широких верств населення у звичайній розмовній мові. Лише після розквіту різноманітних драм за часів династії Юань, вирази-недовокки з'явилися і у письмовій мові.

Чуань Чішу (2013) вказує, що причиною широкого розповсюдження сехоуою в різних драматичних творах було, власне, те, що більшість авторів різних драм були інтелектуалами нижчого класу, близькими до простого народу, а той факт, що сама мова була усною, зробив використання недовок ще більш поширеним. Також, можна додати, що використання сехоуою також було результатом вербалізації самої мови.

Зміст недовок почерпнуто з дуже широкого кола джерел. У більшості випадків недовокки відображали всі аспекти життя народу. Наприклад: “王五大仗 — 不胜不败” (wáng wǔdà zhàng — bùshèng bù bài, укр. Нічия, букв. Битва Ван У – незрозуміло хто переміг) відображає героїчну боротьбу Ван Ву, майстра бойових мистецтв, під час Боксерського повстання 1899-1901 років. Також можна навести приклад виразу “铁路警察 — 各管一段” (tiělù jǐngchá — gè guǎn yīduàn, укр. Відповідати за свою частину роботи, букв. Залізнична поліція – кожен відповідає за свій відрізок) який відображає той факт, що в минулому залізниця управлялася поліцією по секціях, щоб забезпечити безпечну експлуатацію поїздів.

Також, деякі недовокки мають локальний характер, деякі з недовок засновані на характеристиках місця або певної події. Наприклад, вираз “天县县长

— 管得宽” (tiān xiàn xiàn zhǎng — guǎn dé kuān, укр. Лізти у чужі справи, букв. голова округу Тянь – дивиться широко) популярна лише в повіті Тяньсянь та його околицях, а вираз “七里铺家进秀才 — 没想” (qīlǐ pù jiā jìn xiùcái — méi xiǎng, укр. Несподівано, букв. Син однієї родини з селища Цілі отримав ступінь сюоя – неочікувано) популярна лише в селищі Цілі та деяких прилеглих територіях.

Деякі недовомовки були створені відповідно до звичок різних регіонів. Однак, через різні харчові звички в різних регіонах Китаю, існують різні версії однієї і тієї ж недовомовки, наприклад: “哑巴吃饺子 — 心里有数” (yǎbā chī jiǎozi — xīn li yǒushù), “哑子吃馄饨 — 心里有了数” (yǎzi chī húntún — xīn li yǒule shù), “哑子吃汤圆 — 心里有数” (yǎzi chī tāngyuán — xīn li yǒushù) – все це ілюстрації звички їсти, але в залежності від регіону міняється назва страви, як от “饺子”, “馄饨”, “汤圆”, тощо. Дані вирази мають значення «Розуміти, розбиратися в чомусь».

Також, неймовірно важливу місце у джерелах походження недовомовок-сехоуоу є класичні китайські романи та легенди. Гортаючи ці твори китайської культури можна дізнатися про У Далана, Лю Бея, Чжу Бацзе, Чжан Фея, наприклад: “武大郎服毒 — 吃也是死, 不吃也是死” (wǔ dà láng fú dú — chī yě shì sǐ, bù chī yě shì sǐ, укр. Що так погано, що інакше, букв. У Далан приймає яд – з’їси, то помреш, не з’їси, все одно помреш), “刘备坐知县 — 大材小用” (liú bèi zuò zhī xiàn — dà cái xiǎo yòng, укр. Розмінюватись на дрібниці, букв. Лю Бей займає пост правителя повіту – розмінює таланти на дрібниці), “猪八戒照镜子 — 里外不像不人” (zhū bā jiè zhào jìng zi — lǐ wài bù xiàng bù rén, укр. Всюди винний, букв. Чжу Бацзе дивиться в дзеркало – ні там, ні там не людина), “张飞纫针 — 大眼瞪小眼儿” (zhāng fēi rèn zhēn — dà yǎn dèng xiǎo yǎnr, укр. Бути у скрутному становищі, букв. Чжан Фей проводить нитку в голку – велике око тарашиться в мале).

Також часто згадуються історичні постаті, наприклад Конфуцій: “孔夫子的褡裢 — 书袋子” (kǒng fū zǐ de dā lián — shū dài zi, укр. Книголюб, букв. Сума Конфуція – мішок з книгами) та “孔夫子搬家 — 尽是书” (kǒng fū zǐ bān jiā — jìn shì shū, укр. Лише поразки, букв. Конфуцій переїздить в нову квартиру – одні книги).

А також в сехоуоуї можуть згадуватися визначні пам'ятки Китаю, такі як міст Лугоуцзяо який став відомий через інцидент який став початком японсько-китайської війни 1937 року: “芦沟桥的石狮子 — 数不清” (lú gōu qiáo de shí shī zi — shǔ bù qīng, укр. Неможливо порахувати, букв. Кам'яні льви на мосту Лугоуцзяо – не порахувати).

Отже, вирази-недомовки класу сехоуоуї мають неймовірно велику кількість джерел. Зазвичай, походження недовомок є простим, більшість з них походять з розмовної мови ще за часів коли на території Китаю не існувало писемності. Основний зміст недовомок це опис побутових реалій китайського народу та гумор. Основними джерелами недовомок були і є література, фольклор та історія, поезія, драматургія. Перші недовомки виникли в епоху Тан і сформувалося в епоху Сун. Часто у вирази-недовомки вплетені реальні історичні персони, визначні місця Китаю, відомі літературні герої, а легенди та притчі.

Висновки до Розділу 2

Отже, граматичний аспект виразів-недовомок є специфічним. Дані вирази не мають аналогів в інших мовах. Сехоуоуї можна використовувати як незалежне речення так і як частину складного речення, в основному, складносурядного речення. Головною умовою для використання недовомок є збереження цілісності структурної недовомки. Розуміння граматичних особливостей недовомок відіграє велику роль у розуміння структури та правильному використанні недовомок. Також варто зазначити, що сехоуоуї не виражає зміст прямо, а використовує метафоричні звороти та омофонію для утворення переносного значення. У реченні, недовомка-сехоуоуї може виступати більшістю членів речення, найбільше у ролі присудка, означення, обставини та комплементу, та іноді у ролі підмета чи додатку. За своєю граматичною структурою сехоуоуї є суб'єктно-предикативним виразом, що може використовуватися окремо, або як частина складного речення за умови використання певних допоміжних одиниць.

Що стосується походження недовомок та їх джерел, то більшість з них походять з розмовної мови ще за часів епохи Тан та епохи Сун, коли на території Китаю ще

тільки зароджувалася писемність. Основний зміст недовок – це опис побутових реалій китайського народу, а також гумор, особливо це стосується іронії. Основними джерелами недовок є класична китайська література, фольклор та історія, поезія, драма, тощо. Часто у виразах-недовках згадуються історичні події, персоналії, вплетені реальні історичні події, визначні місця Китаю, літературні герої та події, також герої релігійних трактатів, легенд та притч. Також варто зазначити, що недовки у своїй більшості виникли завдяки процесу вербазізації і виникають і в наш час.

ВИСНОВКИ

Отже, протягом нашого дослідження китайських виразів-недомовок класу “сехоуоуї” нами було виконано низку важливих завдань. Користуючись загальнонауковими та спеціальними лінгвістичними методами досліджень нами були досягнуті поставлені завдання, такі як: визначено місце недомовок-сехоуоуї у китайській фразеологічній системі, проаналізовано механізми творення виразів-недомовок, досліджено основні джерела походження недомовок та досліджено функціональний аспект сехоуоуї у сучасній китайській мові.

Завдяки загальнонауковим методам досліджень було проаналізовано місце фразеології та фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці, а також було розглянуто рівень дослідження фразеології як самостійної мовознавчої дисципліни. Ми можемо зробити висновок, що фразеологія є невід’ємною частиною кожної мови та відіграє значну роль у комунікації незалежно від стилю. Фразеологія використовується всюди, у публіцистиці, художній літературі, усному мовленні, тощо. Варто зазначити, що фразеологія є молодого дисципліною, тому багато питань пов’язаних з семантикою, походженням та класифікацією залишаються поки недостатньо дослідженими.

Особливу увагу було приділено на формування та розвиток китайської фразеології як науки. Рівень дослідження китайської фразеології є низьким, серед вчених досі ведуться суперечки стосовно класифікації та структури китайських фразеологічних оборотів. Існують спірні питання стосовно віднесення терміну “熟语” до “видового” чи “родового” понять. А також можна зазначити, що спірним є питання класифікації китайських фразеологічних одиниць. У нашому дослідженні ми віддаємо перевагу класифікації китайського вченого-лінгвіста Ма Гофаня. Ним, китайські фразеологізми було поділено на п’ять основних типів: чен’юї (ідіоми), ян’юї (прислів’я), суої (приказки), гуаньюн’юї (звичні вирази) та вирази-недомовки (сехоуоуї).

Завдяки спеціальним лінгвістичним методам нами було поглиблено досліджено один з типів китайських фразеологічних виразів під назвою “сехоуоу”. Причиною вибору саме цього типу є відсутність достатньої кількості наукових робіт в українському китаєзнавстві, а також неповторність та відсутність будь-яких аналогів одиниць в інших мовах світу.

Методом компонентного аналізу було досліджено структуру виразів-недомовок. Таким чином нами було визначено, що за своєю структурою сехоуоу складається з двох частин: перша частина недововки представлена метафорою чи загадкою, а друга частина, в свою чергу, представлена розгадкою чи поясненням першої частини. Перша частина недововки посилається на певну історію чи досвід в минулому і зазвичай у негативному значення та завуальовано. Друга частина, в свою чергу, є розгадкою першої частини чи її поясненням і є особливо важливою тоді, коли недововка є маловідомою і особливо метафоричною. Перша частина, частіше за все, представлена простим реченням або дієслівно-об'єктним словосполученням. Друга частина найчастіше представлена фразеологічним виразом типу “чен'юй” та виконує одразу дві функції: вона виступає і як розгадка до недововки, так і як самостійний фразеологічний вираз.

За допомогою методу безпосередніх складників та функціонального методу нами було визначено функцію виразів-недомовок у реченні. Таким чином нами було визначено, що сехоуоу може виступати будь-яким членом речення, особливо присудком, означенням та додатком. Сехоуоу можуть виступати як самостійним реченням, так і бути у складі складного речення. У складі речення, сехоуоу зазвичай виступають у ролі присудка, рідше додатку та у поодиноких випадках виступають у ролі означення, обставини та додаткового елементу результату. Також можна зазначити, що на відміну від звичайних одиниць мови, сехоуоу не виражає думку прямо, а використовує для цього метафору та омофонію щоб створити переносне значення та таким чином передати певну інформацію.

За допомогою етимологічного методу було досліджено джерела походження недовок. Загалом основними джерелами сехоуоу є китайські легенди, притчі, класичні літературні твори, релігійні тексти, історичні події та історичні чи вигадані персони. Особливу увагу варто звернути на китайські класичні романи, як “Сон у червоному теремі”, “Подорож на Зхід”, п’еса “і Куй приносить свої вибачення”, даоський трактат “Баопу-цзи”, роман “Річкові заплави”. Також особливим джерелом можуть виступати різні літературні та реальні персонажі, наприклад: У Далан, Чжу Бацзе, Конфуцій та інші. Часто в недовках можна зустріти і звичайних звірів у ролі персонажів таких як віслук, мавпа, півень, собака, тощо.

Результати дослідження можна використовувати при викладанні таких дисциплін як: “Китайська мова”, “Лексикологія китайської мови”, “Практична фразеологія китайської мови”, “Практичний курс перекладу з китайської мови”.

论文摘要

该论文的主题为“现代汉语用语譬喻解答式的常言“歇后语”的来源”。

研究的迫切性下定义现代语言学研究对世界的语言地图描述的目标。比如用常言描述现实，还有需要研究现代乌克兰汉学的歇后语。

研究对象：汉语用语常言“歇后语”。

研究的对象：用语常言的来源。

研究目标：考究现代汉语用常言“歇后语”的来源。

论文任务为研究歇后语的来源，分析打造歇后语的机制，研究歇后语的地方在汉语用语的体制，研究歇后语的用法。

研究的教材为六十个用语的常言，“成语”、“惯用语”、“俗语”、“谚语”、“歇后语”的形式。

结果：熟语学在语言起重要的作用特别是在口语。也要注意，因为熟语学是新语言的学科，所以很多问题还没研究。歇后语由两部分组成。第一歇后语的部分是譬喻，第二部分是第一部分的解答。第一部分常常是比喻简单语句或者动词宾语的短语。第二部分是熟语的用语“成语”还起两个作用。它一边是解答，一边是简单熟语用语。歇后语主要的来源是中国传说、神话、寓言、文学作品、历史事件什么的。成为歇后语基础里的文学角色和历史人也起特别的作用。歇后语可以起又单语句又成为简单或复杂语句的一部分的作用。在语句的结构歇后语常常起谓词、宾语、定语、状语的作用。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Білодід, І. К. (1973). Сучасна українська літературна мова. Лексика фразеологія. Київ: Наукова думка, 438.
- Бобков, В. О. (2016). Основні теоретичні засади контекстологічного, описового та варіаційного методів дослідження фразеологізмів. Острозька академія, (62), 368–371.
- Бусел, В. Т. (2005). Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: Перун, 1728.
- Камінська, С. В. (2011). Теоретичні дослідження фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, (5), 122–128.
- Кіктенко, В. О. (2017). Дослідження Китаю в незалежній Україні [Електронний ресурс]. Отримано з <https://sinologist.com.ua/vivchennya-kitayu-v-nezalezhnij-ukrayini/>.
- Коломієць, Н. В., & Маковська, М. А. (2020). Особливості вербалізації концепту “生意” у фразеологізмах китайської мови сехоуюй. Видавничий дім "Гельветика", (31), 63–67.
- Мойсеєнко, Л. А. (2013). Теоретико-методологічні засади досліджень фразеологічних одиниць. Наукові записки Серія “Філологічна”, (34), 159–162.
- Пойнар, Л. М. (2012). Семантичний простір фразеології як джерело інтерпретації концепту істинний шлях у картині світу китайського етносу. 6, 125–131.
- Полюжин, М. М. (2019). Періодизація становлення фразеології як розділу мовознавства. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: філологія, (2), 86–90.
- Секіна, Н. Д. (2019). Класифікація фразеологізмів китайської мови. Питання сходознавства в Україні. У Всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю (с. 96–98).
- Соболевський, О. І. (2018). Українські фраземи й особливості їх творення: Циклова комісія викладачів української мови, методики навчання, дитячої літератури та діловодства. Львів, 44.
- Федічев, О. Є. (2006). "Чен юй" як найпоширеніший вид фразеологізмів у китайській мові. Українська орієнталістика: [збірник наукових праць], (1), 84-90.

- Шамшур, М. (2012). Когнітивний аспект дослідження фразеологічних одиниць китайської мови "чен'юй". Вісник київського національного університету імені Тараса Шевченка, (18), 43-46.
- Шевченко, О. М. (2010). Проблеми співвідношення термінології в галузі фразеології китайської та української мов [Електронний ресурс], 49-50. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhodoz_2010_49-50_21
- Яцьків, М. Ю. (2014). Здобутки сучасної української фразеології у контексті новітніх парадигм лінгвістичних досліджень. Міжнародний науковий вісник, (8), 253–262.
- 何平. (2004). 汉语成语词典. 成都: 电子科技大学出版社, 1004.
- 孟小玉. (2005). 俗语小词典 (修订本), 490.
- 典婆婆. (2020). 皮笑肉也笑: 重拾民间百家味, 典婆婆漫画歇后语, 289.
- 宋永培. (2020). 中华成语大词典. 四川: 四川辞书出版社, 1484.
- 温端政. (2007). 新华惯用语词典. 上海: 商务印书馆, 571.
- 温端政. (2008). 新华歇后语词典. 上海: 商务印书馆, 646.
- 夏征农. (2003). 语言学卷. 上海: 上海辞书出版社, 306.
- 谢慧玲. (2011). 现代汉语中的熟语研究: 文学硕士学位 (中文系). 上海, 153.
- 杨先春. (1988). 歇后语的语法功能、表意作用及运用规范. 南充师院学报(哲学社会科学版), (1).
- 姚铁军. (2006). 谚语词典. 上海: 上海大学出版社, 591.